

MiFID – Information om Ålandsbanken och dess värdepapperstjänster

Information om Ålandsbanken Abp

Banken har tillstånd att såsom inlåningsbank bedriva kreditinstitutsverksamhet i enlighet med kreditinstitutslagen samt att tillhandahålla investeringstjänster och sidotjänster i enlighet med lag om värdepappersföretag.

Ålandsbanken Abp, på engelska Bank of Åland Plc, (nedan banken), Nygatan 2, PB 3, AX-22101 Mariehamn. FO-nummer 0145019-3. Hemort är Mariehamn.

Telefon: +358 (0) 204 29 011 (växel)

Telefax: +358 (0) 204 291 228

Hemsida: www.alandsbanken.fi

E-post: info@alandsbanken.fi

Banken står under tillsyn av Finansinspektionen, Snellmansgatan 6, 00101 Helsingfors, www.finansinspektionen.fi

Språk

Banken tillhandahåller service på svenska och finska. Båda språkversionerna har samma status om inte annat anges.

Kundklassificering

Banken är enligt värdepappersmarknadslagen skyldig att klassificera sina kunder. Kunderna delas in i tre olika kundkategorier; icke-professionell, professionell och godtagbar motpart. Syftet med klassificeringen är att anpassa investerarskyddet efter den enskilde kundens förutsättningar.

Privatpersoner och företag som inte bedriver värdepappershandel i någon större utsträckning klassificeras som icke professionella. Som professionella kunder kommer stora företag, institutionella investerare och liknande verksamheter att klassificeras eftersom dessa bedöms ha ett mindre behov av investerarskydd. Godtagbara motparter har den minst omfattande formen av investerarskydd enligt lagen. Till denna kundkategori hör bland annat kreditinstitut, försäkringsbolag, värdepappersföretag, fondbolag och myndigheter.

En icke-professionell kund omfattas av den högsta nivån av investerarskydd i lagen. Detta innebär bl.a. att banken måste informera kunden om de finansiella instrumenten och riskerna med dessa samt kostnader och andra avgifter för handel med instrumenten. När banken tillhandahåller investeringsrådgivning eller kapitalförvaltning bedömer banken om en tjänst eller ett finansiellt instrument är lämpligt för den enskilde kunden innan tjänsten tillhandahålls eller rekommenderas. Bedömningen görs utgående från kundens erfarenhet och kunskap om tjänsten eller det finansiella instrumentet samt kundens investeringsmål, riskprofil och finansiella ställning. För andra tjänster än investeringsrådgivning och kapitalförvaltning bedömer banken om tjänsten eller det finansiella instrumentet är passande för kunden mot bakgrund av kundens kunskap och erfarenhet. Icke-professionella kunder omfattas av ersättningsfonden för investerare.

Professionella kunder omfattas inte i samma utsträckning som

icke-professionella kunder av det lagstadgade investerarskyddet och de omfattas inte av ersättningsfonden för investerare.

Om kunden på eget initiativ kontaktar banken för att lämna ett uppdrag gällande värdepapper som hör till kategorin icke-komplexa instrument (så som noterade aktier och placeringsfondandelar) kommer ingen bedömning av om tjänsten är passande för kunden att göras.

Kunden kan hos banken ansöka om att få byta kundkategori. En icke-professionell kund kan ansöka om att bli klassificerad som professionell kund. Ansökan ska vara skriftlig och banken ska göra en bedömning av om kunden uppfyller de krav som ställs i lagen för att bli behandlad som professionell kund. Kunden omfattas då inte längre av det högre investerarskyddet och inte heller av ersättningsfonden för investerare. En professionell kund kan anhålla om att bli klassificerad som icke-professionell kund. En professionell kund kan även anhålla om att bli klassificerad som godtagbar motpart och då åligger det banken att utreda att kunden uppfyller de i lagen uppställda kraven. Kundens skydd inskränks då ytterligare. En godtagbar motpart kan anhålla om att bli klassificerad som professionell kund eller icke-professionell kund. Ansökan ska alltid göras skriftligen.

Information om intressekonflikter

Banken tillhandahåller ett brett utbud av finansiella tjänster där många funktioner ingår. Detta innebär att banken kan tillhandahålla en heltäckande finansiell service på många områden. Det medför dock också att intressekonflikter kan förekomma. Med intressekonflikter avses intressekonflikter mellan banken och dess företrädare och kunden och intressekonflikter mellan olika kunder. Vidare avses med intressekonflikter också sådana intressekonflikter som kan förekomma mellan olika verksamheter inom banken och andra verksamhetsområden inom koncernen.

Banken har identifierat och genom en policy dokumenterat de områden där potentiella intressekonflikter kan förekomma. Intressekonflikter kan bland annat uppstå i bankens rådgivnings- och mäklriverksamheter. I bankens policy för hantering av intressekonflikter beskrivs hur intressekonflikter ska hanteras för att undvika att kundens intresse påverkas negativt. För att undvika att intressekonflikter uppstår har banken vidtagit åtgärder så som att hålla koncernens olika verksamheter mellan vilka det kan uppstå intressekonflikter, åtskilda från varandra så att information inte otillbörligt kan utnyttjas i någon annan del av banken. Banken har därtill antagit regler om att anställda inte får hantera uppdrag där de själva eller deras närstående har intressen som kan leda till en intressekonflikt. De anställda ska alltid i första hand tillvarata kundens intresse. På kundens begäran tillhandahåller banken närmare uppgifter om policyn.

I bankens policy för hantering av intressekonflikter behandlas även incitament. Med incitament avses betalning eller mottagande av avgifter, provisioner och andra förmåner i samband med tillhandahållande av värdepapperstjänster.

Banken får betala eller ta emot incitament endast under vissa förutsättningar. Incitament får betalas till eller tas emot från

en tredje part om avgiften eller provisionen är till för att höja kvaliteten på värdepapperstjänsten som erbjuds kunden och om kvalitetshöjningen är till fördel för kunden. Banken ska lämna kunden tillräcklig information om aktuella incitament innan värdepapperstjänsten utförs. Incitament får inte betalas eller tas emot om det skulle strida mot god sed eller i övrigt kunna anses vara otillbörligt.

DE TYPER AV INCITAMENT SOM FÖREKOMMER I BANKEN BESKRIVS NEDAN

Provisionsåterbäring vid förmedling av fonder innebär att banken får en del av teckningsprovisionen och förvaltningsprovisionen för de sålda fondandelarna. För de fondandelare som banken förmedlar från Ålandsbanken Fondbolag Ab är provisionsåterbäringen hela teckningsprovisionen och 50 % av de årliga förvaltningsarvodena i aktiefonder, blandfonder och Multi Manager fonder samt 40 % av förvaltningsprovisionen i räntefonder. För fondandelare som banken förmedlar från andra inhemska fondbolag erhåller banken hela teckningsprovisionen samt 50 % av de årliga förvaltningsarvodena som provisionsåterbäring. Vid förmedling av utländska fondandelare erhåller banken hela tecknings- och inlösenprovisionen samt 0,25–0,75 % av marknadsvärdet på innehavet (fondandelarna).

I samband med kapitalförvaltning erlägger banken i vissa fall en provision till samarbetspartner som hänvisar kapitalförvaltningskunder till banken. Provisionen uppgår till maximalt 0,60 % p.a. av den förvaltade portföljens värde.

Beskattning

I samband med tillhandahållande av investeringstjänster innehåller banken i vissa fall skatt.

Vid vinstutdelning från i Finland noterade bolag innehåller banken den i inkomstskattelagen angivna skatten på vinstutdelning. Ingen förskottsinnehållning görs på dividender från onoterade bolag och därmed måste kunden själv ombesörja eventuell inbetalning av skatt. Skatt på vinstutdelning från utländska noterade bolag innehålls i huvudregel av källstaten. Understiger den i utlandet innehållna skatten motsvarande skatt i Finland måste kunden själv erlägga mellanskillnaden.

När ett masskuldebrev förfaller innehåller banken skatt enligt lagen om källskatt på ränteinkomst. Banken innehåller även skatt på ränta vid försäljning av masskuldebrevet under löptiden.

När en aktieindexobligation förfaller innehåller banken skatt enligt lagen om källskatt på ränteinkomst. Banken innehåller däremot ingen skatt vid överlåtelse under löptiden. Kunden är då skyldig att själv erlägga kapitalskatt på den eventuella överlåtelsevinst som kan uppstå. När en så kallad private placement förfaller gör banken förskottsinnehållning enligt vid varje tidpunkt gällande kapitalskattesats.

För vinster som uppkommer när kunden överlåter värdepapper är kunden skyldig att erlägga kapitalskatt. Banken verkställer ingen förskottsinnehållning på överlåtelsevinster.

För värdepapper som banken förmedlar och som omfattas av överlåtelseskattelagen verkställer banken innehållning och betalning av överlåtelseskatt.

Förvaring av kundmedel

En beskrivning av bankens förvaring av kundmedel finns i respektive tjänsteavtal.

Finansiella instrument och dess risker

HANDEL MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Handel med finansiella instrument, såsom aktier, obligationer, fondandelare, penningmarknadsinstrument, derivatinstrument eller andra finansiella instrument som kan bli föremål för handel, sker i huvudsak i organiserad form vid en handelsplats. En handelsplats kan vara en reglerad marknad, en multilateral handelsplattform (Multilateral Trading Facility, MTF) eller en systematisk internhandlare (Systematic Internaliser, SI). En reglerad marknad kan vara en fondbörs eller annan motsvarande handelsplats. En multilateral handelsplattform (MTF) är ett handelsystem som organiseras och tillhandahålls av en börs eller en annan aktör på värdepappersmarknaden. En systematisk internhandlare (SI) är en aktör på värdepappersmarknaden som på ett organiserat sätt ger priser och genomför kundupdrag utanför en reglerad marknad eller multilateral handelsplattform.

RISKER MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Placeringar i finansiella instrument är förenade med ekonomisk risk. Kunden svarar för risken och bör därför informera sig om de villkor som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentets egenskaper och risker. Kunden bör även fortlöpande bevaka sina placeringar i finansiella instrument. Observera att detta även gäller om kunden vid placeringstillfället fick individuell rådgivning.

Finansiella instrument kan ge avkastning i form av vinstutdelning (aktier och placeringsfonder) eller ränta (räntebärande instrument). Dessutom kan priset på instrumentet sjunka eller stiga i förhållande till priset när placeringen gjordes. Den totala avkastningen är summan av utdelningen/räntan och prisförändringen på instrumentet. Avkastningen kan vara både positiv och negativ. Risken för negativ avkastning, det vill säga förlust på placeringen, varierar mellan olika instrument. Nedan följer en beskrivning av de vanligaste finansiella instrumenten och de risker som är förenade med dessa.

AKTIER OCH DEPÅBEVIS

Ett aktiebolag är en självständig juridisk person där ägaren eller ägarna bara ansvarar med det insatta aktiekapitalet, aktiebolagets riskkapital. Om bolaget går i konkurs förlorar ägarna sitt riskkapital.

En aktie är en ägarandel i ett aktiebolag. Som aktieägare har man rätt till del i bolagets vinst i form av vinstutdelning och får inflytande i bolaget genom sin rösträtt på bolagsstämman, vilken är det högsta beslutande organet i ett aktiebolag. Aktieägaren har även del i tillgångarna vid en eventuell likvidering. Aktier är fritt överlåtbara, de kan därmed köpas och säljas fritt. Som aktieägare kan man få avkastning på sin investering på två sätt, genom vinstutdelning och genom att aktiekursen har gått upp när man säljer.

Grundprincipen är att en aktie ska motsvara en röst på bolagsstämman. Det är dock möjligt att ha aktier med olika röstetal och uppdelningen brukar då ske i A-aktier (röststarka aktier) och B-aktier (röstsvaga aktier).

Ett företags marknadsvärde beräknas genom att aktiekursen multipliceras med antalet aktier. Flera faktorer påverkar aktiekursen och dess utveckling, inklusive tillgång och efterfrågan, förväntad framtida resultatutveckling och tillgång till kapital. Förväntningar på den allmänna kursutvecklingen kan vara

MiFID – Information om Ålandsbanken och dess värdepapperstjänster

baserade på olika affärs- och marknadsfaktorer, såsom makroekonomiska förutsättningar.

Ett depåbevis är ett bevis om en rätt till utländska aktier som utgivaren av beviset förvarar/innehar för innehavarens räkning. Depåbevis handlas precis som aktier på en reglerad marknad eller annan handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där aktien handlas.

Risker med aktier och depåbevis

Som aktieägare är man delaktig i bolagets verksamhet och exponerad mot bolagets risker. Risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse som innebär att aktien kan falla i värde eller att de finansiella instrument som är relaterade till bolaget kan falla i värde kallas *bolagsrisk*.

Risken att en aktie faller i värde till följd av att marknaden som helhet, eller en del därav, faller i värde kallas *marknadsrisk*.

Vid handel med aktier och depåbevis utsätts man även för en *likviditetsrisk*. Det är risken att man inte kan sälja eller köpa en aktie eller ett depåbevis vid önskad tidpunkt på grund av att omsättningen i aktien eller depåbeviset är låg. Denna risk är större i onoterade bolags aktier där handel inte sker på reglerade marknader.

Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör även eventuella *valutarisker* beaktas vid handel med depåbevis. Det är risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat försvagas.

RÄNTEBÄRANDE INSTRUMENT

Ett räntebärande instrument är i grunden en fordringsrätt. Fordran riktar sig mot utgivaren av instrumentet, det vill säga emittenten. Ett räntebärande instrument är antingen en obligation (löptid längre än ett år) eller ett penningmarknadsinstrument (löptid högst ett år). Dessa instrument kan emitteras av stat, kommun eller företag. Varje räntebärande instrument har ett dagsvärde eller kurs, som fastställs på marknaden. Kursen påverkas av de gällande marknadsräntorna, den förväntade ekonomiska utvecklingen, utbud och efterfrågan på ifråga-varande instrument samt av emittentens kreditvärdighet.

Obligationer

Obligationer har vanligen en kupongränta som betalas minst en gång per år. Kupongräntan kan vara fast eller rörlig. En rörlig ränta är bunden till en befintlig marknadsränta och följer därmed ränteutvecklingen. Ränta på en obligation räknas alltid på obligationens nominella värde. Avkastningen på en obligation är begränsad till kupongräntan om obligationen behålls till förfallodagen. Under löptiden kan en obligation säljas till en högre kurs, om räntorna har sjunkit sedan tidpunkten för inköp. Ibland kan även en obligation emitteras som nollkuponginstrument där räntan diskonteras från försäljningspriset. Obligationen säljs då till ett pris som understiger nominellt värde och på förfallodagen återbetalas det nominella värdet. För nollkuponginstrument sker ingen räntebetalning under löptiden.

Penningmarknadsinstrument

Penningmarknadsinstrumenten är oftast s.k. diskonteringspapper. Dessa instrument säljs till ett lägre pris, med avdrag för en överenskommen räntesats, och återbetalas till fullt pris. Instru-

menten kallas utgående från emittenten för kommun-, företags- eller bankcertifikat. Om staten är emittent kallas instrumentet statens skuldförbindelse eller treasury bill.

Risker med räntebärande instrument

Då man handlar med räntebärande instrument exponeras man mot olika risker såsom kursrisk, kreditrisk, valutarisk och likviditetsrisk. *Kursrisk* innebär att ifall marknadsräntorna stiger tappar det räntebärande instrumentet med fast ränta värde på grund av att nya instrument ges ut till en högre räntesats än den räntesats som gäller för de tidigare emitterade instrumenten. *Kreditrisk* innebär att emittenten av ett räntebärande instrument inte kan betala tillbaka antingen räntor eller kapital för sina lån. Lån emitterade av stat eller kommun anses vara riskfria. Andra emittenter kan ibland ställa säkerhet för sin emission. För övriga lån gäller det att välja en emittent med hög kreditvärdighet. Risken för förlust för ett räntebärande instrument anses dock vara lägre än för aktier. *Valutarisk* gäller sådana räntebärande instrument där instrumentet är emitterat i någon annan valuta än innehavarens hemvaluta. Om instrumentets valuta försvagas gentemot placerarens hemvaluta tappar instrumentet värde. *Likviditetsrisk* innebär att man inte kan sälja eller köpa ett räntebärande instrument vid önskad tidpunkt på grund av att omsättningen i instrumentet är låg.

PLACERINGSFONDER

En placeringsfond (nedan fond) är en värdepappersportfölj vars tillgångar ägs av de fysiska och/eller juridiska personer som placerat medel i fonden.

Fondernas verksamhet är reglerad och för varje fond uppgörs stadgar, vilka närmare reglerar fondens verksamhet. Stadgarna fastställs av Finansinspektionen. Fondernas administration och förvaltning handhas av ett fondbolag, som har erhållit tillstånd att bedriva fondverksamhet. För fondernas placeringsverksamhet, det vill säga portföljförvaltning, ansvarar professionella kapitalförvaltare.

Fondens tillgångar utgörs av vanliga värdepapper (till exempel aktier, aktierelaterade instrument, räntebärande instrument, derivatinstrument, kontanta medel) i enlighet med det som har definierats i stadgarna för fonden. Lagen om placeringsfonder ställer krav på diversifiering (spridning) av fondernas medel i olika placeringsobjekt. Utöver vanliga fonder förekommer även specialplaceringsfonder. Specialplaceringsfonder kan avvika från de diversifieringskrav som lagen ställer på normala fonder.

Ägandet i en fond sker genom fondandelar. En fondandel berättigar till en i förhållande till antalet fondandelar lika stor andel av fondens tillgångar med beaktande av fondandelsseriernas och andelsslagens proportionella värden. Andelsägarnas fondandelar förvaras normalt hos ett fondbolag och kan även visas som en del av fondandelsägarens värdepappersförvar hos en depåbank. Fondbolaget kan även på fondandelsägarens begäran utfärda ett fysiskt andelsbevis.

Fondandelens värde beräknas utgående från marknadsvärdet av fondens totala tillgångar. Fondens värde beräknas genom att fondens skulder dras av från fondens tillgångar. Fondandelens värde är fondens värde dividerat med antalet fondandelar i omlopp dock så, att i värdet på de olika fondandelsserierna beaktas de avkastningsandelar som utdelats på fondandelarna

samt differentierade förvaltningsprovisioner för de olika fondandelsserierna. Fondandelarnas värde beräknas och publiceras varje bankdag. Fondandelar kan tecknas (köpas) och lösas in (säljas) eller bytas varje bankdag.

Fondandelar indelas normalt i tillväxtandelar och avkastningsandelar. Innehavare av avkastningsandelar erhåller en årlig utdelning av avkastningen. Vinst av eventuell värdestegring i fondernas placeringar realiseras på följande sätt för andels-ägarna: För tillväxtandelar kapitaliseras all värdestegring i fondernas placeringar. Värdestegringen realiseras i sin helhet som en överlåtelsevinst i samband med inlösen av fondandelar. För avkastningsandelar sker istället en årlig utdelning av avkastningen. Värdestegring som överstiger den utdelning som skett för avkastningsandelarna kapitaliseras och realiseras för andelsägaren som en överlåtelsevinst i samband med inlösen av fondandelar.

Det finns olika typer av fonder. En aktiefond är en fond som huvudsakligen placerar sina medel i aktier eller aktierelaterade värdepapper. En räntefond placerar sina medel huvudsakligen i räntebärande värdepapper och/eller penningmarknadsinstrument. Blandfonder placerar både i aktier och i räntebärande värdepapper. En indexfond är en fond som i sin placeringsverksamhet strävar efter att efterlikna ett visst index (motsats= aktivt förvaltd fond, som klart tar ställning till vilka värdepapper som är köpvärda i respektive marknadsläge och strävar efter att åstadkomma bättre avkastning än marknaden i genomsnitt). En hedgefond placerar huvudsakligen enligt en (singelstrategi) eller flera (multistrategi) placeringsstrategier i ett visst syfte, t.ex. att skapa absolut avkastning eller gå mot den allmänna marknadstrenden (hedgefond är ett mycket brett begrepp). En så kallad Fond-i-fond (fondandelsfond) är en fond som placerar i övriga placeringsfonder. Specialplaceringsfonder är sådana fonder, som enligt den finska fondlagstiftningen avseende t.ex. diversifieringen av sina tillgångar, riskexponering (placeringsgrad på marknaden) eller tecknings- och inlösenmöjligheter av fondandelar, kan avvika från de bestämmelser som gäller för normala placeringsfonder. En ETF är en börshandlad fondandel (Exchange Traded Fund) som är sammansatt av placeringar av något definierat slag genom en aktiekorg (t.ex. en sektorfond) och som aktivt avspeglar marknadens utveckling.

Risker i fondplaceringar

Fondernas placeringar är utsatta för olika typer av risker beroende på fondernas tillgångsslag. Dessa kan vara till exempel aktierisk, ränterisk, kreditrisk, valutarisk. Dessa risker beskrivs normalt närmare i fondprospektet och/eller fondens förenklade prospekt. Värdet av en fondplacering kan stiga eller sjunka under placeringstiden och det kan inte garanteras att placeraren får tillbaka det belopp som ursprungligen placerades.

AKTIEINDEXOBLIGATIONER

Aktieindexobligationen är ett masskuldebrev där placeraren erhåller en ränta som är beroende av aktiemarknadens utveckling. Det nominella belopp som investerats återbetalas på slutdagen, oberoende av marknadsutvecklingen. Om värdet på den aktiemarknad som aktieindexobligationen är beroende av stiger under placeringstiden får placeraren en avkastning i form av ett tilläggsbelopp i enlighet med villkoren i aktieindexobligationen. Begreppet deltagandegrad talar om hur stor del av den eventuella avkastningen i den underliggande aktiemarknaden som placeraren kan räkna sig tillgodo. Om placeraren vill ha möjlighet

att komma i åtnjutande av en ännu högre avkastning kan denne inbetala en tilläggspremie, så kallad överkurs. Överkursen medför att placeraren får en högre deltagandegrad. Överkursen återbetalas inte. I aktieindexobligationens pris ingår en struktureringskostnad som definieras skilt för varje lån. Kostnadens storlek beror bland annat på marknadsläget i form av räntenivåer och derivatpriser, vilka i sin tur är beroende av bland annat volatiliteten. Struktureringskostnaden täcker alla kostnader som emittenten har för bland annat licenser, emissionskostnader, administration, marknadsföring, clearing och förvaring.

Risker med aktieindexobligationer

Vid en placering i en aktieindexobligation återbetalas det nominella beloppet på förfallodagen. Placeraren tar dock en risk att bli utan avkastning under placeringsperioden om inte värdeutvecklingen på de underliggande instrumenten utvecklas så att villkoren för tilläggsbelopp i respektive aktieindexobligationslånespecifika villkor uppfylls. Därutöver finns även en så kallad emittentrisk, det vill säga risken för att emittenten på grund av insolvens inte klarar av att betala tillbaka det placerade beloppet på slutdagen. Det finns även en likviditetsrisk eftersom det inte finns någon ordnad andrahandsmarknad för aktieindexobligationer vilket innebär att det inte är säkert att man kan sälja eller köpa en aktieindexobligation vid önskad tidpunkt.

DERIVATINSTRUMENT

Derivatinstrument är en form av avtal (kontrakt) där själva avtalet är föremål för handel på värdepappersmarknaden. Derivatinstrumentet är knutet till en underliggande egendom eller ett underliggande värde. Denna egendom eller detta värde (i fortsättningen kallat enbart egendom) kan utgöras av ett finansiellt instrument, någon annan tillgång med ekonomiskt värde, till exempel valuta eller råvara, eller någon form av värdemätare, till exempel ett index.

Derivatinstrument kan användas för att skapa ett skydd mot en förväntad ofördelaktig prisutveckling på den underliggande egendomen. De kan också användas för att uppnå vinst eller avkastning med en mindre kapitalinsats än vad som krävs för att göra en motsvarande affär direkt i den underliggande egendomen. Derivatinstrument kan också användas för andra syften. Användningen av derivatinstrument bygger på en viss förväntning om hur priset på den underliggande egendomen kommer att utvecklas under en viss tidsperiod.

Innan handel påbörjas med derivatinstrument är det viktigt att kunden klargör syftet med placeringen och vilken prisutveckling på underliggande egendom som kan förväntas samt grundat på detta väljer rätt derivatinstrument eller kombination av sådana instrument.

Derivatavtal kan vara standardiserade eller icke-standardiserade. Standardiserade derivatavtal är avtal där vissa villkor och händelser är standardiserade av börserna. Standardiseringen kan t.ex. innebära att förfallodagen i respektive månad är samma för alla instrument samt clearing och justeringar i villkoren följer samma principer och regelverk. I ett icke-standardiserat avtal kan avtalspartnerna själva besluta t.ex. vilken dag derivatavtalet förfaller, vad derivatavtalet omfattar samt hur clearing av avtalet sköts.

Huvudtyperna av derivatinstrument är optioner, terminer och swapavtal.

Option

En option är ett avtal som innebär att den ena parten (utfärdaren av ett optionskontrakt) förpliktar sig att köpa eller sälja den underliggande egendomen av eller till den andra parten (innehavaren av kontraktet) till ett på förhand bestämt pris (lösenpriset). Avtalet kan, beroende på slag av option, antingen utnyttjas när som helst under löptiden (amerikansk option) eller endast på slutdagen (europeisk option). Innehavaren betalar en ersättning (premie) till utfärdaren och får en rätt att utnyttja kontraktet men har ingen skyldighet att göra det. Utfärdaren är däremot skyldig att infria kontraktet om innehavaren begär det (löser optionen).

Termin

En termin innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, till exempel kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom båda parter har lika skyldigheter enligt avtalet.

Swapavtal

Ett swapavtal innebär att parterna överenskommer om att löpande erlagga betalningar till varandra, exempelvis beräknade på fast respektive rörlig ränta (ränteswap), eller att vid en viss tidpunkt utbyta (eng. to swap) någon form av egendom med varandra, till exempel olika slag av valutor (valutaswap).

Risker med derivatinstrument

Konstruktionen av derivatinstrument gör att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får genomslag i kursen eller priset på derivatinstrumentet. Detta prisgenomslag är ofta kraftigare i förhållande till insatsen (erlagd premie) än vad värdeförändringen är på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas därför hävstångseffekt och kan leda till större vinst eller förlust på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen.

Hävstångseffekten, det vill säga möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen.

Den part som åtar sig en förpliktelse genom att utfärda en option eller ingå ett terminsavtal är från början tvungen att ställa säkerhet för sitt åtagande. I takt med att priset på den underliggande egendomen med tiden utvecklas uppåt eller nedåt och således värdet på derivatinstrumentet ökar eller minskar, skiftar också kravet på säkerhet. Ytterligare säkerhet kan då komma att krävas. Hävstångseffekten gör sig således gällande även på säkerhetskravet, som kan förändras snabbt och kraftigt.

Om inte kunden ställer tillräcklig säkerhet, har motparten eller värdepappersförmedlaren i allmänhet förbehållit sig rätten att utan att höra kunden avsluta placeringen (stänga positionen) för att minimera skadan och har också rätt att realisera säkerheten. En kund bör således noga följa prisutvecklingen även med avseende på säkerhetskravet för att undgå en ofrivillig stängning av positionen.

Löptiden för derivatinstrument kan variera från mycket kort tid upp till flera år. Prisförändringarna är ofta störst på instrument

med kort löptid. Priset på till exempel en innehavd option sjunker i allmänhet allt snabbare mot slutet av löptiden på grund av att det så kallade tidsvärdet avtar. Kunden bör således noga bevaka även löptiden på derivatinstrumenten.

Warranter

En warrant är en börsnoterad lång köp- eller säljoption som ger innehavaren rätt till en del av värdeutvecklingen hos en underliggande egendom. Den underliggande egendomen kan exempelvis vara aktier, index, råvaror eller valutor.

Köpwarranter ger innehavaren rätt till en del av värdeutvecklingen över det angivna lösenpriset hos en underliggande egendom. Köpwarrantens pris stiger när kursen på den underliggande egendomen stiger.

Säljwarranter ger innehavaren rätt till en del av värdeutvecklingen under det angivna lösenpriset hos en underliggande egendom. Säljwarrantens pris ökar när kursen på den underliggande egendomen faller.

Warranter har en begränsad löptid under vilken man kan köpa och sälja innehavda warranter. Warrantens lösenpris bestäms vid emissionen och slutvärdet fastställs vid löptidens slut. Beroende på emittent varierar villkoren för fastställande av slutvärde. Om den underliggande egendomens värde är högre än lösenpriset på en köpwarrant erhåller innehavaren mellanskillnaden. Är den underliggande egendomens värde däremot lägre än köpwarrantens lösenpris förfaller warranten som värdelös. För säljwarranter är utfallet det omvända.

Risker med warranter

Kursförändringar i den underliggande egendomen medför förändringar i värdet på en warrant. Genom warrantens hävstångseffekt kan dessa förändringar bli betydande. Detta innebär att såväl vinsten som förlusten på placerat kapital kan bli procentuellt större än vid en direkt placering i den underliggande egendomen.

Om det fastställda slutvärdet för den underliggande egendomen vid löptidens slut inte överstiger lösenpriset vid köpwarrant eller inte understiger lösenpriset vid säljwarrant förfaller warranten som värdelös. Priset på en warrant sjunker snabbare mot slutet av löptiden då tidsvärdet avtar. Placeraren bör därför vara uppmärksam på warrantens återstående löptid.

Warrantens pris påverkas förutom av kursförändringar i den underliggande egendomen även av andra faktorer. Dessa är den underliggande varans volatilitet och möjliga utdelningar, warrantens återstående löptid samt nivån på rådande marknadsräntor.

Ändringar och uppdateringar

Denna information kan komma att ändras. Ändringarna kommer att finnas tillgängliga på kontoren, bankens hemsida på Internet, www.alandsbanken.fi samt kan fås från bankens Contact Center tel. +358 (0) 204 292 910. Ändringar och uppdateringar träder i kraft dagen efter att de publicerats.

Denna information finns tillgänglig på samtliga kontor, bankens hemsida på Internet, www.alandsbanken.fi och kan även fås från bankens Contact Center på telefon +358 (0) 204 292 910.